

آثار ماورائی ریشه در باور مردم دارند

ساخت سریال‌هایی با مضامین ماورائی در سال‌های ابتدایی مخاطبان زیادی داشت و حقیقتاً هم مردم از دیدن این سریال‌ها استقبال می‌کردند. مردم با دیدن این دست مضامین بیشتر با مقوله زندگی پس از مرگ آشنا می‌شوند و به قول معروف مردم به خودشان می‌آمدند.

جام جم آنلاین: ساخت سریال‌هایی با مضامین ماورائی در سال‌های ابتدایی مخاطبان زیادی داشت و حقیقتاً هم مردم از دیدن این سریال‌ها استقبال می‌کردند. مردم با دیدن این دست مضامین بیشتر با مقوله زندگی پس از مرگ آشنا می‌شوند و به قول معروف مردم به خودشان می‌آمدند.

شاید این استقبال از ساخت سریال‌هایی با مضامین ماورائی تا 2 یا 3 سال ادامه داشت، اما رفته رفته این موضوع رنگ کلیشه به خود گرفت و نتوانست مخاطبان زیادی را با خود همراه کند.

با وجود این مدیران شبکه‌ها و برنامه‌سازان سعی کردند جذابیت‌هایی را در نوع پرداخت به موضوعات ماورائی برای مخاطب ایجاد کنند تا بتوانند بینندگان بیشتری را درگیر داستان کنند البته در این میان برخی هم نسبت به تولید سریال‌های ماورائی انتقادهایی داشتند که باید این انتقادات مورد بررسی قرار بگیرد تا در سال‌های آینده بتوان مجموعه‌هایی براساس نیاز جامعه تولید کرد. در گزارش پیش رو سعی شده با برخی از برنامه‌سازان، کارشناسان و مدیران رسانه، نوع پرداخت موضوعات ماورائی در تلویزیون مورد بررسی قرار بگیرد.

مجموعه‌های ماورائی دستورالعمل‌پذیر نیست

مهدی فرجی مدیر شبکه یک سیما در پاسخ به این پرسش که رسانه چه تعریفی از سریال‌های ماورائی دارد می‌گوید: سریال‌هایی که به وجه دیگری از عالم طبیعت می‌پردازد و واقعی است، اما دیده نمی‌شود و عالم غیب نام دارد به عنوان سریال‌های ماورائی شناخته شده است و این موضوع بخش مهمی از زندگی ارتباط با عالم غیب و حضرت حق تعالی است که در زندگی ما هم نقش به‌سزایی خواهد داشت. وی با بیان این که تولید سریال‌های ماورائی براساس پنداشت‌ها و دانسته‌های خودمان نیست می‌افزاید: همه این سریال‌ها کارشناسان مذهبی دارد و تمامی سکانس‌هایی که تصویربرداری می‌شود بر اساس منابع دینی است و ما باید بی‌پذیریم که با استفاده از کارشناسان خیره‌امکان پرداختن به موضوعات ماورائی وجود دارد. وی ادامه می‌دهد: در حال حاضر رسانه‌های بیگانه تلاش می‌کنند تا با تولید آثار نمایشی با جذابیت‌های مختلف اعتقادات عمیق دینی جوانان را زیر سوال ببرند و باعث انحراف آنها بشوند و اگر رسانه ملی به موضوعات ماورائی نپردازد قطعاً آنها در این جنگ رسانه‌ای تاثیرگذار خواهند بود، پس نیاز جدی است که آثار ماورائی هم در کنار بقیه آثار تولید شود.

مدیر شبکه یک سیما در دفاع از سریال سقوط یک فرشته گفته‌های خود را چنین ادامه داد: برای رفع بسیاری از شبهات موجود در میان منتقدان و مردم از کارشناس مذهبی برنامه دعوت شد تا در گفت‌وگویی ویژه‌ای به پرسش‌ها پاسخ دهد و به منابع موجود اشاره کند.

وی در پاسخ به این پرسش که آیا می‌توان برای تولید سریال‌های ماورائی دستورالعمل مشخصی را تدوین کرد؟ می‌گوید: تولید مجموعه‌های ماورائی دستورالعمل‌پذیر نیست و نمی‌توان یک حکم کلی داد که برای نشان دادن شیطان یا فرشته یا عالم غیب باید این دستورالعمل اجرایی شود، اما در نحوه تولید برنامه باید به دستورالعمل مشخصی برسیم و بتوانیم از ابتدا تا شکل‌گیری و مراحل تولید مدیریت شود.

فرجی خاطر نشان می‌کند: برخی فکر می‌کنند ما روزهایی که به ماه مبارک رمضان نزدیک می‌شویم برای تولید سریال مناسبی برنامه‌ریزی می‌کنیم در حالی که این گونه نیست. به طور مثال تولید سریال مناسبی ماه رمضان ما از ماه‌ها قبل شروع شده بود، اما با رسیدن فیلمنامه سقوط یک فرشته به گروه فیلم و سریال تصمیم گرفتیم که این سریال را برای ماه رمضان با توجه به ویژگی‌هایی که داشت انتخاب کنیم پس ما به جهت برنامه‌ریزی در این حوزه عقب نیستیم.

وی ادامه داد: مجموعه سقوط یک فرشته تنها یک موضوع ماورائی را دنبال نمی‌کرد بلکه با بهره‌گیری از موضوعات اجتماعی روز سعی داشت تلنگرهایی را نیز برای مخاطبان ایجاد کند که به نظر من در این زمینه موفق بود و توانست بینندگان زیادی را نیز جذب کند.

سلیقه مخاطب ارتقا یافته است

رضا جودی تهیه‌کننده مجموعه سی‌امین روز معتقد است این که بگوییم به موضوعات ماورائی بپردازیم یا نپردازیم درست نیست چون

سلايق مختلفی در جامعه وجود دارد که بسياري از آنها نيز معطوف به داستان‌هاي ماورائي هستند و بايد رسانه براي اين گونه مخاطبان نيز برنامه‌سازي کند. امسال شبکه‌هاي مختلف سيما مجموعه‌هاي داستاني را تدارک ديده بودند که هر کدام به موضوعي خاص مي‌پرداخت و برخي به اشتباه مي‌گفتند مجموعه #171 سي‌امين روز» ماورائي است که من همين جا لازم مي‌دانم بگويم اين سريال به هيچ عنوان ماورائي نيست. مردم کشورمان هميشه نشان دادند که اگر سريالي از سطح کيفي خوبي برخوردار باشد به راحتی با آن ارتباط برقرار مي‌کنند و برنامه‌سازان هم مي‌توانند بازخورد آن را در ميان مردم ببينند. به طور مثال مي‌توان به سريال اغماء اشاره کرد که در دوره پخش خود توانست مخاطبان فراواني را با خود همراه کند.

وي با بيان اين که سريال‌سازي در ماه مبارك رمضان به جهت مناسبت خاص از ويژگي‌هاي متفاوتي برخوردار است، مي‌افزايد: در اين ماه مي‌توان با برنامه‌ريزي در حوزه‌هاي اجتماعي، ديني و ماورائي مجموعه‌هاي جذاب توليد کرد همان طور که سريال صاحب‌دلان با استفاده از قصه‌هاي قرآني توانست در حوزه اجتماعي موفق باشد. اگر مديريت اين گونه مجموعه‌ها به شکل صحيحي انجام شود، مي‌توان در آينده‌اي نزديک شاهد مجموعه‌هاي مناسبتي جذابي از تلويزيون بود.

جودي با اشاره به اين که براي موفقيت يك مجموعه قبل از پخش نمي‌توان قول صددرصدي داد، مي‌گويد: برنامه‌سازي در حال حاضر به شرايط مختلفی از جمله شرايط جامعه و... بستگي دارد و در شرايط کنوني مطمئنا کار برنامه‌سازان سخت‌تر شده و سليقه مخاطب بالاتر رفته است.

توجه به ظرفيت و شرايط مورد نياز مردم

حجت‌الاسلام محمدرضا زائري مي‌گويد: در اين که در ماه رمضان آمادگي معنوي براي دريافت پيام‌هاي ديني مورد استفاده قرار بگيرد شكي نيست و يکي از قالب‌هاي موثر و مهمي که بايد استفاده شود مجموعه‌هاي تلويزيوني و فيلم‌هاي داستاني است. چون قالب‌هاي نمايشي مي‌تواند موثر باشد و پيام‌هاي مدنظر را راحت‌تر به مخاطب برساند، اما در واقع بايد ظرفيت و شرايط مورد نياز مخاطب نيز در نظر گرفته شود و بيشتر مسائل اجتماعي که در زندگي روزمره مردم است مورد توجه قرار بگيرد.

نکته: رمضان امسال شبکه‌هاي يك، دو و سه سريال‌هايي را به نمايش گذاشتند که در رديف آثار ماورائي قرار مي‌گيرند همين موضوع باعث شد بار ديگر اين آثار مورد بررسي جدي از طرف منتقدان و کارشناسان قرار گيرد وي با اشاره به اين که مجموعه‌هاي مناسبتي مي‌تواند به پيام‌هاي اخلاقي و روابط خانوادگي بپردازد مي‌افزايد: با وجود تلاش جدي مديران و برنامه‌سازان، اما هنوز برنامه‌ها به روز توليد و پخش مي‌شوند و زمان خوبي براي تصميم‌گيري و توليد برنامه در اختيار گروه برنامه‌سازي نيست که شايد اين موضوع هم دلايل مختلفی داشته باشد، اما همين توليد به روز باعث مي‌شود قدرت تصميم‌گيري از مدير گرفته شود و مدير يا شخص ناظر نتواند دروازه‌باني خوبي انجام دهد در حالي که در ماه مبارك رمضان علاوه بر نظارت‌هاي کيفي، نظارت‌هايي براي وارد کردن مضامين درست و صحيح در جامعه انجام مي‌شود که اين گونه نظارت‌ها نياز به مديريت و زمان مناسب دارد.

يکي از اشکالاتي که در توليد مجموعه مناسبتي ديده مي‌شود اين است که مشاوران مذهبي از ابتدا يعني از زمان فيلمنامه‌نويسي در کنار عوامل نيستند و فقط پس از توليد بر برنامه نظارت محتوا مي‌کنند. در حالي که بسياري از اتفاق‌ها در لوکيشن، دکوپاژ و تصويربرداري اتفاق مي‌افتند و نياز است مشاور مذهبي از ابتدا و پا به پاي کارگردان در کنار عوامل حضور داشته باشد.

وي به کمبود افراد متخصص در حوزه‌هاي ديني و آشنا به امور رسانه اشاره مي‌کند و ادامه مي‌دهد: با توجه به فضاي جديد جامعه، حوزه‌هاي علميه بايد از اقتضائات زمان جلوتر باشند و سرعت بيشتري نسبت به تربيت کارشناسان آشنا به امور رسانه داشته باشند تا کارشناسان پا به پاي کارگردان در برنامه‌ها حضور داشته باشند. البته من بر اين عقیده هستم که ما بايد روزي کارگردان، فيلمنامه‌نويس و در کل عوامل متخصص در ژانر ديني داشته باشيم، اما در حال حاضر که ما اين نيروي متخصص را نداريم بايد تعامل حرفه‌اي ميان کارشناسان و برنامه‌سازان برقرار شود.

وي حضور کارشناسان کاربلد را در کنار توليد آثار بسيار مهم عنوان مي‌کند و مي‌گويد: کارشناس صاحب‌نظر به کارگردان کمک مي‌کند تا ريتم و سرعت توليد متناسب شود و با درک متقابل کار هم از نظر کيفي و هم محتوايي بتواند براي مخاطب جذابيت داشته باشد. زائري مي‌افزايد: براي پخش مجموعه‌هاي ماورائي بايد حساسيت زيادي داشت و براي توليد اين گونه سريال‌ها حتما تحقيقات لازم صورت بگيرد چون به طور مثال ما نمي‌توانيم براي به تصوير کشيدن يك فرشته تصوير يك خانم يا آقا نشان بدهيم يا اصلا بگويم فرشته جسم است چون همه اينها اشتباه است و کارگردان و نويسنده بدون اين که متوجه شود از الگوي غربي استفاده مي‌کند. اين موضوع نشان‌دهنده اين است که ما هنوز نتوانسته‌ايم مفاهيم عميق ديني را بشناسيم و بتوانيم آن را به تصوير بکشيم. البته اين امکان وجود دارد که پس از مطالعه و پژوهش به اين نتيجه برسيم که مجموعه‌هاي ماورائي را نبايد به صورت مستقيم توليد کنيم و اين هيچ ايرادي ندارد چون تلاش مي‌کند باعث ارتباط بيشتر مردم با خداوند متعال شود نه اين که شبهاتي را در سطح جامعه ايجاد

پرداختن به موضوعات ماورائی نیاز جامعه است

داوود هاشمی تهیه‌کننده سریال #171 پنج کیلومتر تا بهشت» می‌گوید: پرداختن به موضوعات ماورائی در قالب اثر نمایشی در رسانه ملی امری بدیع به حساب می‌آید که شاید تاریخچه‌ای 5 یا 6 ساله داشته باشد و از همین رو بیان چنین مسائلی در قالب یک داستان برای تماشاگران تازگی دارد. ورود به چنین حوزه‌هایی با توجه به کم‌سابقه بودن آن امری مهم و خطیر است چراکه ارتباط مستقیم با باورهای دینی مردم دارد و کوچک‌ترین انحرافی منجر به طرد شدن مجموعه نمایشی از سوی بیننده خواهد شد. وی می‌افزاید: تمام مسائل ماورائی از جمله موضوعاتی مانند خواب، مرگ، قیامت، برزخ، جهنم، بهشت، فرشته، شیطان، جن و... در قرآن کریم به نوعی بیان شده است. طبیعتاً اولین و مطمئن‌ترین منبع برای پرداختن به چنین موضوعاتی رجوع به قرآن است و سپس مراجعه به تفاسیر گوناگون از قرآن، گاهی اوقات در مسیر پرداختن به چنین موضوعاتی که باید توأم با داستان‌پردازی باشد لغزش‌ها یا انحرافات ناخواسته روی می‌دهد یا در بسیاری مواقع سوءتعبیرها از مضمون داستان طراحی شده منجر به اعتراضات و نقدهای غیرمنصفانه‌ای می‌شود که نه تنها کارساز و روشنگر نیستند بلکه باعث تخریب و صدمه زدن به ویژگی‌های دیگر اثر داستانی می‌شوند.

وی در پاسخ به این پرسش که برای تولید سریال‌های ماورائی به چه امکانات و منابعی نیاز است می‌گوید: قرآن منبع اصلی پرداختن به چنین موضوعاتی است، اما یک نویسنده یا سازندگان یک سریال به اندازه یک عالم مسائل قرآنی، توانایی تفسیر قرآن را ندارند و از این رو بشدت این نیاز احساس می‌شود که حوزه و دانشگاه بیش از پیش در تفسیر و بررسی قرآن ورود پیدا کرده و حتی با این هدف به تفسیر قرآن روی بیاورند که بدانند قرار است نتیجه تحقیقاتشان دستمایه ساخت یک سریال قرار بگیرد.

آنگاه الگوهای مختلفی برگرفته از قرآن وجود خواهد داشت که هر داستان ماورائی را می‌توان با آن تطبیق داد و کوچک‌ترین انحراف را حذف کرد.

هاشمی خاطرنشان می‌کند: قطعاً پرداختن به مسائل ماورائی نیاز جامعه است و باید در این حوزه سریال و اثر نمایشی ساخته شود چراکه این موضوع ریشه در باورهای مردم دارد و گذشته از آن در مسائل ماورائی بضاعت فراوانی برای داستان‌پردازی حس می‌شود.

فرشید قره‌لی / جام‌جم